

kwam hij onder de macht der zonde; werd hij onvrij; wijl de zonde ingaat tegen 's menschen aanleg, en hij niet in staat is hare kluisters te breken.

In dien zin wordt door AUGUSTINUS, LUTHER, CALVIJN de *onvrijheid* gemeend ¹¹⁴). Eene onvrijheid evenwel, waarmee 's menschen wil zich vereenigt. Hij heeft de zonde lief.

Echter kan de mensch weder tot vrijheid komen. Hij kan vrijgemaakt worden. Dien de Zoon zal vrij gemaakt hebben, is waarlijk vrij. De overheerschende macht der zonde is dan door den Heiligen Geest te niet gedaan. Inzoover is de mensch weder vrij geworden. Er is vijandschap gekomen tegen de zonde. En nu kunnen niet uitblijven de vruchten des geloofs en der bekeering, waarin de omgezette mensch een behagen heeft.

Mij zoo dicht mogelijk aansluitende aan de terminologie van het determinisme zeg ik: de noodwendigheid van zondigen door den onbekeerde, *gelijk hij dit wil*, is onvrijheid; de noodwendigheid der heiligmaking in den bekeerde, *gelijk hij dit wil*, is vrijheid.

VON BÜLOW noemt vrijheid het beantwoorden aan zijn innerlijk wezen, hoe dit ook zij. De H. Schrift noemt vrijheid het beantwoorden aan oorspronkelijken aanleg.

VON BÜLOW verwacht de onvrijheid van het determinisme met de onvrijheid, die Gods Woord leert, welke bestaat in het overheerscht worden door de macht der zonde, die men wil, en niet kan opheffen.

De wet der zonde is niet de wet der causaliteit.

Met deze laatste bedoelt men den mensch niet te onderscheiden van de overige Schepping. In de wet der zonde ligt juist wèl het onderscheid.

In de wet der causaliteit is niet het element van den aanleg opgenomen. In de onvrijheid door de zonde wèl.

De onvrijheid der causaliteit duurt altijd voort; de onvrijheid der zonde kan worden gebroken.

De onvrijheid der causaliteit sluit schuld uit; de onvrijheid der zonde wordt tot schuld gerekend.

Het is verwarring het determinisme, de dusgenoemde wet der causaliteit, te vereenzelvigen met wat Gods Woord over de onvrijheid van den zondaar zegt.